

บทที่ 2

ความเป็นมา ความหมาย หลักการ และลักษณะสำคัญของการประกันภัย และสัญญาประกันภัย

2.1 ประวัติความเป็นมาของกฎหมายประกันภัยในต่างประเทศ

เมื่อราว 3 พันปีก่อนคริสต์ศักราช พ่อค้าชาวจีนได้คิดใช้หลักของการประกันภัยขึ้น โดยพ่อค้าเหล่านั้นได้ประกันต่อความเสียหายของสินค้าราคาแพงที่ขนส่งทางเรือตามลำน้ำแยงซีเกียง ภัยที่ประกัน คือ ภัยจากหินใต้น้ำและกระแสน้ำเชี่ยวในแม่น้ำ สินค้าดังกล่าวบางครั้งก็เป็นทรัพย์ทั้งหมดที่พ่อค้ามีอยู่ เมื่อมีความกลัวต่อความหายนะ พ่อค้าจึงได้ประกันภัยไว้โดยการกระจายโอกาสที่จะเกิดความหายนะออกไป เขาเหล่านั้นให้เหตุผลดังกล่าวว่า ถ้าเรือ 100 ลำ แต่ละลำบรรทุกสินค้า 100 ห่อ ได้เริ่มเดินทางที่ต้นกระแสน้ำเชี่ยว พ่อค้าจะกระจายความเสี่ยงภัยโดยในเรือแต่ละลำ พ่อค้าจะบรรทุกสินค้าของตนในเรือเพียงคนละ 1 ห่อ ต่อเรือ 1 ลำ จนครบ 100 ลำ การสูญเสียเรือ 1 ลำ จะทำให้พ่อค้าแต่ละคนสูญเสียสินค้าเพียงคนละ 1 ห่อเท่านั้น

จากการบันทึกไว้ในเรื่องของกำเนิดการประกันภัยนั้น ยังมีอีกทางหนึ่งว่า ชาวบาบิโลนซึ่งอาศัยอยู่ลุ่มแม่น้ำยูเฟรติส เมื่อประมาณห้าพันปีล่วงมาแล้ว ได้ผลิตสินค้าออกขาย และได้ส่งลูกจ้างหรือทาสของตนออกไปเร่ขายสินค้าตามเมืองต่างๆ ทาสหรือลูกจ้างของตนนี้ไม่มีส่วนได้เสียในกำไรที่เกิดขึ้นกับการขายสินค้าเหล่านั้นเลย และไม่มีอำนาจในการตกลงกับผู้ซื้อ นอกเหนือไปจากที่ได้รับคำสั่งจากนายของตนเท่านั้น พอการค้าเจริญขึ้น การทำงานของทาสหรือลูกจ้างก็เกิดความไม่สะดวก เนื่องจากขาดอำนาจต่างๆ ดังกล่าว การใช้ทาสหรือลูกจ้างก็เปลี่ยนไปเป็นใช้พ่อค้าเร่ (Travelling sales-man) ซึ่งสมัยนั้นเรียกว่า Darmatha แปลว่า คนตีกลอง เป็นผู้รับสินค้าจากพ่อค้าไปจำหน่ายยังเมืองต่างๆ พวกพ่อค้าเร่นี้ต้องมอบทรัพย์สิน ภริยา และบุตร ที่อยู่ทางบ้านให้พ่อค้าเป็นประกัน โดยมีข้อสัญญากันว่ากำไรที่ได้รับนั้น พ่อค้าเร่ต้องแบ่งให้พ่อค้าเจ้าของสินค้าครึ่งหนึ่ง หากพ่อค้าเร่หนีหายไป หรือถูกโจรปล้นเอาสินค้าไปหมด บรรดาทรัพย์สินจะถูกพ่อค้าริบ และภรรยากับบุตรก็จะตกเป็นทาสไปด้วย เงื่อนไขดังกล่าวนี้เมื่อปฏิบัติไปเพียงเล็กน้อย บรรดาพ่อค้าเร่ก็ไม่พอใจจึงเกิดการแข็งข้อ ไม่ยอมรับเงื่อนไขอันเสียเปรียบนี้ และในที่สุดก็ตกลงเงื่อนไขใหม่ว่า ถ้าการสูญเสียสินค้าโดยมิใช่ความผิดของพ่อค้าเร่ หรือพ่อค้าเร่มิได้เพิกเฉยต่อการป้องกันรักษาสินค้าอย่างเต็มที่แล้ว ให้ถือว่าพ่อค้าเร่ไม่มีความผิด พ่อค้าเจ้าของสินค้าจะริบทรัพย์สิน บุตร ภริยา

ไม่ได้ ข้อตกลงนี้จึงได้ใช้ต่อมาอย่างแพร่หลายในการค้าสำรับนั้น นับได้ว่าข้อตกลงดังกล่าวเป็นการเริ่มต้นของการประกันภัยในสมัยโบราณ¹

ต่อมาชาวกรีกได้รับเอาความคิดของชาวบาบิโลนมาใช้ในการเดินเรือของตนในราวสามพันปีมาแล้ว คือ ขอมให้เอาเรือหรือสินค้าของตนเป็นประกันเงินกู้ที่ต้องกู้ยืมจากนายทุนมาใช้ในการจัดซื้อสินค้า โดยมีเงื่อนไขว่า ถ้าเรือสินค้าลำนั้นไม่กลับท่า เจ้าหนี้จะมาเรียกทรัพย์สินคืนจากเจ้าของเรือไม่ได้ นับได้ว่า การประกันภัยทางทะเลได้เริ่มขึ้นในขณะนี้ ซึ่งได้ถึงกับมีการจัดตั้งเป็นสถาบันการประกันภัยทางทะเลในกรุงเอเธนส์สมัยนั้น

ทางด้านประกันชีวิตนี้ ไม่มีหลักฐานแน่นอนว่าเริ่มมีกันตั้งแต่เมื่อใด ทราบกันเพียงว่าชาวกรีกและชาวโรมันในสมัยโบราณใช้วิธีบริจาคเงินช่วยในการทำศพด้วยการเก็บเงินจากคนที่ไปโบสถ์ในวันอาทิตย์คนละเล็กคนละน้อยเป็นรายเดือน เพื่อเป็นการช่วยเหลือในการทำศพผู้ตาย และต่อมาได้จัดตั้งสมาคมรับประกันภัยในหมู่พวกทหารขึ้น สมาชิกที่ตายจะได้เงินสำหรับทำศพและจะได้รับเงินบำนาญเมื่อถึงวัยชรา เป็นต้น พฤติการณ์เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นของการประกันชีวิตขึ้นแล้วในสมัยโบราณ

เหตุการณ์ต่างๆ ที่ถือว่าเป็นการเริ่มต้นของการประกันภัยในสมัยโบราณดังกล่าว คงเป็นวิธีการง่ายๆ ปราศจากแบบแผนหรือระเบียบที่แน่นอน จนกระทั่งได้มีการจัดตั้งธุรกิจประกันภัยในรูปของบริษัทการค้าขึ้นเมื่อราว พ.ศ. 1853 ที่เมือง Flanders ในอิตาลี และในช่วงศตวรรษนั้น การค้าขายทางทะเลมีความสำคัญที่สุด ได้มีสัญญาประกันภัยฉบับแรกได้ถูกบันทึกไว้ปรากฏอยู่ สัญญาประกันภัยทางทะเลเกี่ยวกับสินค้าของเรือซานตาอาลา ที่เมืองเจนัว ในปี พ.ศ. 1890 และในปี พ.ศ. 2117 พระนางเอลิซาเบธแห่งประเทศอังกฤษ ได้ตรากฎหมายจัดตั้งหอประกันภัยขึ้นสำหรับขายกรมธรรม์ประกันภัยทางทะเล ทำให้ธุรกิจประกันภัยของอังกฤษได้เจริญก้าวหน้าวิวัฒนาการเรื่อยมา เริ่มตั้งแต่ดำเนินงานในรูปสำนักงานจนเป็นสมาคม สัญญาประกันภัยของอังกฤษฉบับแรกที่บันทึกไว้ คือ “The Broke Sea Insurance Policy” ซึ่งยังเก็บรักษาไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2190²

¹ ไชยวงศ์ ชูชาติ. (2512). ประวัติการประกันภัย. หน้า 28.

² เสริม สุวะ. (ผู้แปล). (2520). การประกันภัย. หน้า 3.

2.2 ประวัติความเป็นมาของการประกันภัยในประเทศไทย

ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่าการประกันภัยเป็นที่รู้จักครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อใด แต่การประกันภัยเริ่มเข้ามาในประเทศไทย ก่อนมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 กล่าวคือ มีการทำสัญญาประกันภัยในประเทศไทย ทั้งที่ยังไม่มีกฎหมายการประกันภัย บัญญัติใช้แต่อย่างใด ดังที่ ร. แลงกัต ได้เขียนไว้ว่า “เราไม่สามารถระบุชื่อสัญญาใหม่ทั้งหมด ซึ่งเกิดขึ้นโดยอาศัยแนวความคิดใหม่เรื่องสัญญาในสมัยนั้น และซึ่งศาลได้รับรู้ให้ใช้บังคับได้ สัญญาใหม่นี้หลายชนิดได้ใช้กันแพร่หลายจนกลายเป็นสัญญาปกติ เช่น ตัวเปลี่ยนมือสัญญาประกันภัย เป็นต้น และได้มีคำพิพากษาเกี่ยวกับสัญญาเหล่านี้มากมายโดยมิได้มีบทกฎหมายแต่อย่างใด”³ โดยมีการร่างกฎหมายประกันภัยนี้ในปี ค.ศ. 1925 (2468) และได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยประกันภัยไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 20 ซึ่งเป็นการบัญญัติถึงลักษณะการประกันภัย ไม่ได้เป็นบทบัญญัติลักษณะกฎหมายที่ใช้ควบคุมกิจการประกันภัย กฎหมายที่ใช้ควบคุมกิจการประกันภัยฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบกระเทือนถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณะ พ.ศ. 2471 มาตรา 7 ห้ามมิให้บุคคลใด ประกอบกิจการประกันภัยธนาคารออมสิน เครดิตฟองซิเออร์ หรือกิจการอื่นอันมีสภาพคล้ายคลึงกัน ในกรุงสยาม เว้นแต่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเท่านั้น ในปี พ.ศ. 2502 ทางราชการได้พยายามที่จะร่างพระราชบัญญัติประกันภัยเพื่อมาใช้บังคับควบคุมการประกอบกิจการประกันภัย แต่ด้วยเหตุผลในทางการเมืองในช่วงระยะเวลาดังกล่าว จึงยังไม่อาจนำร่างกฎหมายเสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาและประกาศใช้ต่อไปได้ จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2510 จึงได้ประกาศบังคับใช้ คือ

1. พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510
2. พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510

กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าว ได้นำมาใช้บังคับเป็นระยะเวลาประมาณ 25 ปี และมีส่วนพัฒนาธุรกิจประกันภัยในประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้า มีความมั่นคง และมีส่วนเสริมสร้างในการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศไทยด้วย⁴ หน่วยงานทางราชการที่ทำหน้าที่ในการควบคุม กำกับสอดส่อง และตรวจสอบกิจการประกันภัยก็ได้พัฒนาเป็นกรมการประกันภัยด้วย ต่อมาได้ยกเลิกการใช้พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ ในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535

³ ร. แลงกัต. (2526). ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 2. หน้า 287.

⁴ ประสิทธิ์ โนวีไลกุล และโสทธิธร มัลลิกะมาส. (2537). ผลกระทบต่อการค้าบริการจากการเปิดเสรีภายหลังการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย สาขาประกันภัย (รายงานวิจัย). หน้า 41.

และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมกิจการประกันภัยในปัจจุบัน แทนพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510

2.3 ความสำคัญของการประกันภัย

การประกันภัยมีความสำคัญมาก กล่าวคือ มีการแบ่งเบาความเสียหายจากภัยที่อาจเกิดขึ้นแก่กิจการมนุษย์ โดยการเฉลี่ยภาระไปคนละเล็กละน้อยในระหว่างบุคคลจำนวนมากแทนที่จะปล่อยให้ความเสียหายตกอยู่แก่ผู้เคราะห์ร้ายที่ภัยเกิดขึ้นแก่เขาแต่ผู้เดียว⁵ ดังนั้น การประกันภัยจึงช่วยบรรเทาความเสียหาย แบ่งเบาภาระความเสียหายจากภัยที่เกิดขึ้น เฉลี่ยภาระออกไป แทนที่จะปล่อยให้ความเสียหายตกแก่ผู้ประสบภัยเท่านั้น นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดความมั่นใจว่ามีหลักประกัน มีความแน่นอนและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้ประกอบการมีความมั่นคง มีความมั่นใจในการขยายกิจการ เพราะมีหลักประกันในการช่วยเหลือหากมีความสูญเสียในอนาคตก็ยังมีทุนในการประกอบกิจการต่อไป มั่นใจในความปลอดภัยของกิจการและเมื่อได้ทำประกันภัยไว้แล้ว ผู้ประกอบการก็ไม่จำเป็นต้องบวกรวมมูลค่าของความเสียหายในราคาสินค้าและบริการ อันจะเป็นผลให้สินค้ามีราคาสูงเกินควร เพราะมีหลักประกันในการช่วยเหลือหากมีความสูญเสียทำให้สินค้าไม่มีราคาสูงเกินควร

การทำประกันภัยของผู้ประกอบการช่วยสร้างความเชื่อถือในการทำธุรกิจต่างๆ เพื่อให้ได้รับความเชื่อถือจากวงการค้า เช่น หากเกิดความเสียหายแก่โรงงานของกิจการนั้น กิจการก็ยังคงดำเนินงานต่อไปได้ เพราะได้รับเงินค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทผู้รับประกันภัยมาฟื้นฟูกิจการโรงงานให้ประกอบการต่อไปได้ อีกทั้งยังได้รับความเชื่อถือจากธนาคารหรือแหล่งเงินกู้อื่นๆ ที่ผู้ประกอบการจะได้รับความเชื่อถือและได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

นอกจากนั้นการประกอบธุรกิจประกันภัยยังเป็นแหล่งระดมรวบรวมทุน เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยการนำเงินที่ได้รับจากผู้เอาประกันภัยมาใช้ในการลงทุนด้านต่างๆ อันจะเป็นการเพิ่มพูนผลประโยชน์แก่ผู้เอาประกันภัย บริษัทประกันภัยนับเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งของระบบการเงิน ดังนั้น เสถียรภาพความมั่นคงของฐานะทางการเงินของบริษัทประกันภัยต่างๆ จึงเป็นสิ่งที่รัฐต้องให้ความสำคัญห่วงกังวล ทั้งนี้ เนื่องจากการดำเนินธุรกิจของบริษัทประกันภัยเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมากในด้านของการให้หลักประกันความมั่นคงทั้งต่อบุคคลและทรัพย์สินต่างๆ บริษัทประกันภัยนั้นเป็นผู้บริหารจัดการเงินจำนวน

⁵ จิตติ ดิงศภัทย์. (2539). กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. หน้า 5.

มหาศาล โดยเงินก้อนดังกล่าวจะไหลเข้ามาสู่บริษัทประกันภัยโดยมีพื้นฐานอยู่บนการให้ข้อสัญญาว่า (based on contracted promises) จะจัดให้มีการคุ้มครอง (providing protection) หรือการจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้ตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง (Indemnity)⁶ ธุรกิจประกันภัยเป็นธุรกิจการเงินประเภทหนึ่ง มีลักษณะการประกอบธุรกิจในลักษณะสถาบันทางการเงิน กล่าวคือ มีการนำเงินส่วนหนึ่งที่ได้รับจากเบี้ยประกันภัยมาให้กู้ยืมหรือลงทุน เท่ากับเป็นการระดมเงินทุนจากประชาชนมาลงทุน ก่อให้เกิดการไหลเวียนทางการเงินอันมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ จึงเป็นการดำเนินธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสาธารณะชน

ในการดำเนินธุรกิจประกันภัยของผู้รับประกันภัยนั้น เป็นการดำเนินธุรกิจเพื่อมุ่งหวังค้าหากำไรจากการประกอบธุรกิจ แต่วัตถุประสงค์ของการประกันภัยมีขึ้นเพื่อเฉลี่ยความเสียหายและบรรเทาความเสียหายอันจะเกิดแก่ผู้เอาประกันภัย ซึ่งผู้รับประกันภัยจะต้องให้ความคุ้มครองตามสัญญาประกันภัย ในการรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัย จะเห็นว่าในทางปฏิบัติ ผู้รับประกันภัยจะเป็นผู้กำหนดรูปแบบความคุ้มครอง ผู้รับประกันภัยจึงได้เปรียบในการกำหนดรูปแบบความคุ้มครองและเงื่อนไขการยกเว้นความรับผิด ซึ่งรูปแบบความคุ้มครองนั้น ผู้รับประกันภัยได้ศึกษาสำรวจ คำนวณอัตราความเสี่ยงภัยก่อนที่จะนำรูปแบบความคุ้มครองนั้น ออกมาเสนอต่อผู้เอาประกันภัย ทำให้ผู้รับประกันภัยทราบถึงความได้เปรียบในความเสี่ยงภัยของผู้เอาประกันภัย เมื่อผู้รับประกันภัยเป็นผู้กำหนดรูปแบบความคุ้มครอง ทำให้ผู้เอาประกันภัยปราศจากอำนาจการต่อรองในเงื่อนไขต่างๆ ผู้เอาประกันภัยมีทางเลือกกว่าจะเลือกรูปแบบความคุ้มครองใดเท่านั้น แต่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่ผู้รับประกันภัยได้กำหนดไว้แล้ว ผู้รับประกันภัยกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของตนไว้ได้ในข้อที่ตนเสียเปรียบ ทำให้สัญญาประกันภัยไม่มีผลบังคับเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัย ดังนั้น เมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้น ผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยจึงต้องพึงกฎหมายที่รองรับอยู่ และสัญญาประกันภัยเพื่อพิสูจน์ความรับผิดว่า จะตกอยู่แก่ฝ่ายใด แต่ปรากฏว่าด้วยทฤษฎีหมายหรือกรรมธรรม์ประกันภัยซึ่งมีเนื้อความต้องตามสัญญาประกันภัยนั้น มีความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน มีถ้อยคำกำกวม หรือตีความได้หลายนัย จึงอาจเกิดข้อเสียเปรียบแก่ผู้เอาประกันภัยได้ การทำสัญญาประกันภัยจึงต้องอาศัยความเชื่อถือในชื่อเสียงของผู้ประกอบกิจการเป็นสำคัญ ซึ่งหากเกิดปัญหาขึ้นก็จะสามารถเรียกร้องให้บริษัทประกันภัยที่เชื่อถือนั้น ชดใช้ค่าเสียหายกรณีที่มีภัยพิบัติเกิดแก่ทรัพย์สินได้

⁶ เกียรติศักดิ์ คำสมาน. (2538, ตุลาคม-ธันวาคม) “การควบคุมดูแลเสถียรภาพความมั่นคงของฐานะการเงินของธุรกิจประกันวินาศภัย.” วารสารประกันภัย. หน้า 9.

ธุรกิจประกันภัยมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการดำเนินธุรกิจทั่วไป กล่าวคือ การดำเนินธุรกิจประกันภัยในประเทศไทยนั้น จะมีการควบคุมการดำเนินธุรกิจประกันภัย โดยจะต้องได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิตจากรัฐก่อน โดยมีกฎหมายควบคุมธุรกิจประกันภัย เช่น พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ดังนั้น สัญญาประกันภัยในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะนำมาใช้บังคับสมบูรณ์ต่อเมื่อผู้รับประกันภัยได้จัดตั้งบริษัทและได้รับอนุญาตจากกระทรวงพาณิชย์ภายใต้กฎหมายควบคุมธุรกิจประกันภัยให้ถูกต้องเรียบร้อยเสียก่อน มิฉะนั้นหากผู้รับประกันภัยไม่ได้รับอนุญาตให้ถูกต้องตามกฎหมายและไปรับประกันภัย ก็จะต้องรับผิดชอบและรับโทษทางอาญา แต่จะเห็นว่าแม้การประกอบธุรกิจประกันภัยจะต้องได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจก่อนก็ตาม แต่ถ้าหากผู้ใดได้รับประกันภัยโดยที่ไม่ได้รับอนุญาต ผลของสัญญาระหว่างผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยนั้น ก็ไม่เสียไป ผู้รับประกันภัยที่ไม่ได้รับอนุญาตนั้นยังคงต้องรับผิดชอบต่อผู้เอาประกันภัยอยู่ ดังคำพิพากษาฎีกาที่ 4212/2518 วินิจฉัยว่า “การที่ผู้รับประกันภัยได้รับประกันวินาศภัยไว้จากผู้เอาประกันภัยโดยที่ไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีให้ประกอบกิจการประกันวินาศภัย สัญญาประกันภัยจะเป็นโมฆะก็ต่อเมื่อผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นผู้สัญญาได้ทราบถึงการไม่ได้รับอนุญาตนั้น เมื่อไม่ปรากฏว่าผู้เอาประกันภัยได้ทราบความดังกล่าว ผู้รับประกันภัยจึงต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัย” มีนัยกฎหมายบางท่านได้ให้ความเห็นว่า ในกรณีนี้แสดงให้เห็นว่ากฎหมายควบคุมธุรกิจประกันภัยซึ่งเป็นกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ มีความสำคัญและอยู่เหนือกว่ากฎหมายเกี่ยวกับสัญญาประกันภัย อันเป็นกฎหมายเอกชน และเป็นเรื่องนิติกรรมสัญญา⁷ ดังนั้น สัญญาประกันภัยจึงอยู่ภายใต้กฎหมายควบคุมธุรกิจประกันภัยด้วย

นอกจากนี้ สัญญาประกันภัยซึ่งเป็นเอกเทศสัญญาประเภทหนึ่งอันเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ในทางธุรกิจที่มีลักษณะพิเศษของมัน มีความมุ่งหมายเฉพาะเจาะจงในฐานะที่เป็นสถาบันการพาณิชย์ประเภทหนึ่ง และโดยที่สถาบันประกันภัยนี้ได้อุบัติขึ้นและพัฒนามาเป็นเวลาช้านาน ความสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีฝ่ายต่างๆ ย่อมมีเหตุผลของเรื่องที่อยู่เบื้องหลังของบทบัญญัติเหล่านั้นด้วย การตีความกฎหมายลักษณะประกันภัย จึงต้องคำนึงถึงลักษณะพิเศษและเหตุผลของเรื่องของการประกันภัย ในฐานะที่เป็นสถาบันการพาณิชย์อย่างหนึ่ง การอ่านและตีความกฎหมายในทำนองนี้ในแต่ละมาตราของกฎหมายลักษณะประกันภัยจึงต้องพิจารณาถึงธรรมชาติของการประกันภัยเป็นอย่างไร⁸ การตีความกฎหมายประกันภัยและการตีความสัญญาประกันภัยนั้น หากผลของการตีความไม่เป็นธรรมย่อมส่ง

⁷ ประสิทธิ์ โงวิไลกุล. (2534). การตีความกฎหมาย สัญญาและกรรมธรรม์ประกันภัย. หน้า 18.

⁸ ชิตาพร พิศลบุตร. (2539). การตีความกฎหมายประกันภัยและกรรมธรรม์ประกันภัย. หน้า 12.

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้เกิดความเสียหายแก่สาธารณชนด้วย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงลักษณะพิเศษของการประกอบธุรกิจประกันภัยและสัญญาประกันภัยที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งแตกต่างจากทรัพย์สินทางปัญญา ที่ให้ความคุ้มครองทางด้านความคิด การสร้างสรรค์ ดังนั้น การทำประกันภัยในสิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญานั้นจะทำได้เพียงใด ก็จะต้องพิจารณาจากลักษณะของสัญญาประกันภัย การตีความในเรื่องของบทวิเคราะห์ในกฎหมายประกันภัย และกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาว่า มีลักษณะและหลักการอย่างไรต่อไป

2.4 ความหมายของสัญญาประกันภัยและลักษณะทั่วไปของสัญญาประกันภัย

สัญญาประกันภัย หมายถึง สัญญาสองฝ่ายเป็นสัญญาต่างตอบแทน มีผลบังคับไม่แน่นอน โดยที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง (ฝ่ายผู้รับประกันภัย) ตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินให้จำนวนหนึ่ง ถ้ามีการฉ้อฉลวินาศภัยหรือเหตุอย่างอื่นเกิดขึ้นในอนาคตามเงื่อนไขที่ตกลงไว้ โดยอีกฝ่ายหนึ่ง (ผู้เอาประกันภัย) จะต้องจ่ายเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้รับประกันภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861 จะเห็นว่าสัญญาประกันภัยได้บัญญัติความหมายไว้ครอบคลุมถึงทั้งสัญญาประกันชีวิต และสัญญาประกันวินาศภัย⁹

จากบทบัญญัติมาตรา 861 จะเห็นว่าสัญญาประกันภัย มีลักษณะดังนี้

1. สัญญาที่ฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้รับประกันภัย ตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือใช้เงินจำนวนหนึ่ง
2. จะมีการใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเงินจำนวนหนึ่ง ต่อเมื่อมีความเสียหาย หรือมีเหตุการณ์อย่างใดตามที่ตกลงสัญญากันไว้เกิดขึ้นตามเงื่อนไขที่สัญญาไว้ โดยที่จะต้องเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในอนาคตหลังจากที่ได้ตกลงสัญญาประกันภัยแล้ว จะเกิดขึ้นแล้วในอดีตไม่ได้
3. บุคคลที่เป็นคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้เอาประกันภัยตกลงที่จะจ่ายเบี้ยประกันภัย

ลักษณะทั่วไปของสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาประกันภัยเป็นเอกเทศสัญญา บัญญัติไว้ในลักษณะ 20 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตั้งแต่มาตรา 861-897 สัญญาประกันภัยแม้ว่าจะเป็นเอกเทศสัญญา แต่ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้แตกต่างกับสัญญาทั่วไป ก็ต้องใช้หลักทั่วไปในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องมาใช้ด้วย ซึ่งสัญญาประกันภัยก็เป็นสัญญาประเภทหนึ่ง

⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861 “อันว่าสัญญาประกันภัยนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลหนึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีวินาศภัย หากมีขึ้น หรือในเหตุอย่างอื่นในอนาคตดังได้ระบุไว้ในสัญญา และในการนี้บุคคลอีกคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่าเบี้ยประกันภัย”

ดังนั้น จึงต้องนำหลักทั่วไปในเรื่องเกี่ยวกับสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้ด้วย เช่น หลักนิติกรรมสัญญา หลักเรื่องตัวแทน หลักสัญญาเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอก

2.5 หลักการประกันภัยต้องรองรับหลักพื้นฐานของการประกันภัย

กฎหมายประกันภัยยังมีลักษณะพิเศษ กฎหมายประกันภัยต่างจากกฎหมายแพ่งโดยทั่วไป คือ กฎหมายประกันภัยต้องรองรับหลักพื้นฐานของการประกันภัย โดยนำมาวางไว้ในบทบัญญัติต่างๆ ของกฎหมายประกันภัย หลักสำคัญพื้นฐานของการประกันภัยมีอยู่ 6 ประการ คือ¹⁰

2.5.1 หลักผู้มีส่วนได้เสียในการประกันภัย (Insurable Interest)

เป็นหลักพื้นฐานของการประกันภัยที่จะต้องมีหลักดังกล่าวในการประกันภัย เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการประกันภัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลี่ยความเสียหายให้แก่ผู้ที่อาจได้รับภัยนั้น หลักส่วนได้เสียนี้จะมีผลต่อสัญญาประกันภัยว่าจะมีผลผูกพันระหว่างคู่สัญญากันหรือไม่ ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัยไว้ มิฉะนั้นสัญญาประกันภัยจะไม่มีผลผูกพันคู่สัญญา¹¹ คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่สามารถเรียกร้องให้อีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติตามสัญญาได้ สาเหตุเพราะถ้าผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัยไว้ ก็เท่ากับว่าผู้เอาประกันภัยไม่มีภัย ไม่มีความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ตน ไม่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการประกันภัย สัญญาประกันภัยที่สร้างขึ้นทั้งที่ตนไม่มีส่วนได้เสียในภัยนั้น ก็จะกลายเป็นเรื่องการพนันขึ้นต่อหรือสัญญาเสี่ยงโชคไป ไม่ได้ช่วยบรรเทาหรือเฉลี่ยในความเสียหายต่อผู้ได้รับภัยแต่อย่างใด

2.5.2 หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Principle of Utmost Good Faith)

เป็นหลักที่สำคัญในการทำสัญญาประกันภัย สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่คู่สัญญาต้องสุจริตต่อกันอย่างยิ่ง ซึ่งต่างจากสัญญาโดยทั่วไป กล่าวคือ ในการทำสัญญาโดยทั่วไปนั้นคู่สัญญาแต่ละฝ่าย ไม่จำเป็นต้องชี้แจงให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเห็นข้อเสียเปรียบ เป็นหน้าที่คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจะต้องสืบสวนใคร่ครวญส่วนได้เสียของตนเอง เหตุผลเช่นว่านี่จะเป็นธรรมดาที่ต่อเมื่อคู่กรณีมีโอกาสเท่าเทียมกันในอันที่จะได้รู้ถึงรายละเอียดต่างๆ¹² แต่สำหรับในกรณีการทำสัญญาประกันภัยนั้น

¹⁰ คณะอนุกรรมการค้นคว้าและวิชาการสมาคมประกันวินาศภัย. (2537). คู่มือวิชาการประกันภัย. หน้า 37.

¹¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 “อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัยไว้ในวันไซ้ ท่านว่ายอมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างใด”

¹² จิตติ ดิงศภักดิ์. เล่มเดิม. หน้า 40.

ผู้เอาประกันภัยมีโอกาสจะรู้เห็นเหตุการณ์แต่ฝ่ายเดียว ผู้รับประกันภัยแทบจะไม่มีโอกาสจะรู้รายละเอียดเหล่านั้นได้ นอกจากทราบจากตัวผู้เอาประกันภัยเอง ผู้รับประกันภัยจะพิจารณาว่าตนจะรับประกันภัยหรือไม่ จะต้องคิดเบี้ยประกันภัยจำนวนเท่าใด ผู้รับประกันภัยย่อมพิจารณาจากรายละเอียดที่ผู้เอาประกันภัยได้แถลงให้ผู้รับประกันภัยทราบ ดังนั้น หน้าทีเปิดเผยข้อความจริงจึงต้องตกอยู่ที่ฝ่ายผู้เอาประกันภัย ดังนั้น ถ้าหากมีการปกปิด หรือแถลงข้อความอันเป็นเท็จ ซึ่งอาจจูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีก หรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญาแล้วนั้น สัญญาประกันภัยดังกล่าวจะตกเป็นโมฆะ¹³

2.5.3 หลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Principle of Indemnity)

เป็นหลักพื้นฐานในการชดใช้ค่าเสียหายตามความเป็นจริง ไม่ต้องการให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ได้รับผลกำไรเมื่อเกิดวินาศภัยขึ้น เพราะหากเกิดมีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเกินกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ก็จะก่อให้เกิดวินาศภัยขึ้น (Moral Hazard) ดังนั้น เมื่อเกิดวินาศภัยขึ้น ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์จะต้องได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่เกินไปกว่าที่เสียหายจริง

หลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้กำหนดขึ้นมา เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยกลับมาสภาพเหมือนก่อนเกิดความเสียหาย อาจกล่าวได้อีกอย่างก็คือว่า เป็นการชดใช้ค่าเสียหายตามความเป็นจริงแต่ไม่เกินจำนวนเงิน (ทุน) ที่ได้ประกันเอาไว้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา 877 (1)) ในการคำนวณค่าเสียหายตามจำนวนวินาศภัยที่แท้จริงนั้นให้ตีราคา ณ สถานที่และในเวลาที่เกิดเหตุวินาศภัย¹⁴

อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 877 นี้ แม้จะกำหนดให้ผู้รับประกันภัยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริง แต่ในทางปฏิบัติจะเกิดปัญหาในการนำหลักนี้มาใช้ กล่าวคือ อย่างไรจึงจะถือว่าเป็นความเสียหายที่แท้จริง เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยอย่างไร การชดใช้

¹³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 “ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยก็ดี หรือในกรณีประกันชีวิตบุคคลอันการใช้เงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขาก็ดี รู้อยู่แล้วละเว้นเสีย ไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจะได้จูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีก หรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญา หรือว่ารู้อยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเป็นเท็จ ไซ้ ท่านว่าสัญญานั้นเป็นโมฆะ”

¹⁴ วรุฒิ ลีลาวทพงษ์. (2533). การเจรจาต่อรองภัยของแกตตีในเรื่องการค้าบริการ และผลกระทบที่มีต่อกฎหมายและธุรกิจประกันวินาศภัยของประเทศไทย. หน้า 33.

จะชดใช้ให้เท่าใด จึงจะถือว่าคุ้มกับจำนวนวินาศภัยที่เกิดขึ้นจริง และขอบเขตของความเสียหายที่ผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดชอบมีมากน้อยแค่ไหนเพียงใด¹⁵

2.5.4 หลักการรับช่วงสิทธิ (Prince of Subrogation)

หลักนี้เป็นการรับช่วงสิทธิตามที่กฎหมายให้อำนาจ ผู้รับประกันภัยสามารถเข้ารับช่วงสิทธิทั้งหลายที่ผู้เอาประกันภัยมีต่อบุคคลภายนอก หลักการรับช่วงสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 880 นี้เป็นหลักในการรับช่วงสิทธิที่ใช้กับการประกันภัย¹⁶ เป็นการห้ามมิให้ผู้เอาประกันภัยใช้สิทธิเรียกค่าทดแทนต่อคนภายนอกในเมื่อตนได้รับค่าตอบแทนจากผู้รับประกันภัยแล้ว¹⁷ จึงเป็นบทบัญญัติกฎหมายที่บัญญัติไว้ใช้เฉพาะแล้ว จึงไม่ต้องนำหลักการรับช่วงสิทธิที่ใช้ในหลักทั่วไปของการรับช่วงสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 227¹⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้ นอกจากนั้นหลักการรับช่วงสิทธิตามมาตรา 880 และมาตรา 227 นี้มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ หลักการรับช่วงสิทธิตามบทบัญญัติมาตรา 880 การที่ผู้รับประกันภัยใช้ค่าสินไหมทดแทนไปนั้นแท้จริง ไม่ใช่การใช้ค่าเสียหายโดยฐานละเมิดแก่ทรัพย์สินเป็นแต่การใช้เงินตามเงื่อนไขแห่งสัญญาประกันภัย และยังเห็นได้อีกว่าทรัพย์สินที่ถูกทำลายวินาศไปนั้นไม่ใช่วัตถุแห่งหนี้ตามสัญญาประกันภัย เป็นแต่ทรัพย์สินที่สัญญาประกันภัยอาศัยเป็นมูลในการกำหนดเงื่อนไขการจ่ายเงินเท่านั้น นอกจากนี้ตามมาตรา 227 จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มราคาทรัพย์สินจึงจะได้รับช่วงสิทธิ แต่การรับประกันภัยอาจรับประกันภัยไม่เต็มราคาทรัพย์สินก็ได้ จึงนำมาตรา 227 มาใช้ในสัญญาประกันภัยไม่ได้¹⁹

¹⁵ ชีระ อยู่ในธรรม. (2533). การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันวินาศภัย. หน้า 3.

¹⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 880 “ถ้าความวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้นเพราะการกระทำของบุคคลภายนอกไซ้ ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเป็นจำนวนเพียงใด ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยและของผู้รับประกัน โชนซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกเพียงนั้น

ถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแต่เพียงบางส่วนไซ้ ท่านห้ามมิให้ผู้รับประกันภัยนั้นใช้สิทธิของตนทำให้เสื่อมสิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกัน โชน ในการที่เขาจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกเพื่อเศษแห่งจำนวนวินาศภัยนั้น”

¹⁷ จิตติ ดิงศภัทย์. เล่มเดิม. หน้า 114.

¹⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 227 “เมื่อเจ้าหนี้ได้รับค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเต็มราคาทรัพย์สินหรือสิทธิซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้แล้ว ท่านว่าลูกหนี้ย่อมเข้าสู่ฐานะเป็นผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้อันเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธินั้นๆ ด้วยอำนาจกฎหมาย”

¹⁹ จิตติ ดิงศภัทย์. เล่มเดิม. หน้า 115.

2.5.5 หลักการเฉลี่ย (Principle of Contribution หรือ Law of great numbers)

หลักประกันภัยในเรื่องการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ผู้เอาประกันภัยไม่มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนเกินกว่าความเสียหายที่แท้จริง ดังนั้น เพื่อให้การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นไปตามหลักการประกันภัย จึงเกิดหลักการเฉลี่ยขึ้น ถ้าหากมีการเอาประกันภัยเกินจำนวน หรือมีการเอาประกันภัยไว้หลายราย และจำนวนเงินที่เอาประกันภัยไว้เกินมูลค่าความเสียหาย เช่น มีกรรมกรรมมากกว่า 1 ฉบับ ก็จะต้องมีการเฉลี่ยระหว่างผู้รับประกันภัยด้วยกันเองนั้น เพื่อให้ผู้รับประกันภัยในวัตถุประสงค์รายเดียวกัน การเสี่ยงภัยเดียวกัน และมีส่วนได้เสียเช่นเดียวกันนั้น ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนตามส่วนแห่งความเสียหายที่ผู้รับประกันภัยแต่ละคนมีอยู่ ความสัญญาประกันภัยตามอัตราส่วนที่ตนได้รับประกันภัยไว้²⁰ “สัญญาประกันภัยทั้งหลาย ถ้าลงวันเดียวกัน ท่านให้ถือว่าได้ทำพร้อมกัน ถ้าได้ทำสัญญาประกันภัยเป็นสองรายหรือกว่านั้น สืบเนื่องเป็นลำดับกัน ท่านว่าผู้รับประกันภัยคนแรกจะต้องรับผิดชอบเพื่อความวินาศภัยก่อน ถ้าและจำนวนเงินซึ่งผู้รับประกันภัยคนแรกได้ใช้นั้น ยังไม่คุ้มจำนวนวินาศภัยไซ้ ผู้รับประกันภัยคนถัดไปก็ต้องรับผิดชอบในส่วนที่ยังขาดอยู่นั้นต่อๆ ไปจนกว่าจะคุ้มวินาศภัย”²¹ เป็นการนำหลักการเฉลี่ยมาใช้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริง

²⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 870 “ถ้าได้ทำสัญญาประกันภัยเป็นสองรายหรือกว่านั้น พร้อมกันเพื่อความวินาศภัยอันเดียวกัน และจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยรวมกันทั้งหมดนั้นท่วมจำนวนวินาศภัยที่แท้จริงไซ้ ท่านว่าผู้รับประกันภัยชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพียงเสมอจำนวนวินาศภัยที่แท้จริงเท่านั้น ผู้รับประกันภัย แต่ละคนต้องจ่ายเงินจำนวนวินาศภัยที่แท้จริงแบ่งตามส่วนมากน้อยที่ตนได้รับประกันภัยไว้ อันสัญญาประกันภัยทั้งหลายถ้าลงวันเดียวกัน ท่านให้ถือว่าได้ทำพร้อมกัน ถ้าได้ทำสัญญาประกันภัยเป็นสองรายหรือกว่านั้นสืบเนื่องเป็นลำดับกัน ท่านว่าผู้รับประกันภัยคนแรกจะต้องรับผิดชอบเพื่อความวินาศภัยก่อน ถ้าและจำนวนเงิน ซึ่งผู้รับประกันภัยคนแรกได้ใช้นั้นยังไม่คุ้มจำนวนวินาศภัยไซ้ ผู้รับประกันภัยคนถัดไปก็ต้องรับผิดชอบในส่วนที่ยังขาดอยู่นั้นต่อๆ กันไปจนกว่าจะคุ้มวินาศภัย”

²¹ วรวิมล ติลาเวทพงษ์. เล่มเดิม. หน้า 34-35.

2.5.6 หลักสาเหตุใกล้ชิด (Proximate Cause)

หลักสาเหตุใกล้ชิดเป็น “หลักที่ถือกันทั่วไปว่า ความเสียหายที่ผู้รับประกันภัยจะชดใช้ให้มันจะต้องเป็นผลโดยตรง (direct consequence) ที่เกิดจากภัยที่ผู้รับประกันภัยรับเสี่ยงเรื่องนี้ในตำรากฎหมายต่างประเทศบางเล่มเรียกว่า เหตุอันใกล้ชิด (Proximate Cause) ซึ่งหมายความว่า ผลที่เกิดขึ้น (ความเสียหาย) ต้องมีส่วนสัมพันธ์อันใกล้ชิดหรือต่อเนื่องกับเหตุ (ภัยที่รับเสี่ยง)”²²

ดังนั้น สาเหตุใกล้ชิด หมายถึง การกระทำผลที่เกิดขึ้นเป็นเหตุการณ์อันเดียวกันต่อเนื่องจากจุดเริ่มต้นจนบังเกิดผลของการนั้น โดยปราศจากการแทรกแซงของกำลังอื่นใดที่เกิดขึ้นใหม่แต่ไม่เกี่ยวกับสาเหตุเดิม หมายความว่า เมื่อเกิดวินาศภัยดังที่ได้รับประกันภัยขึ้น และมีความเสียหายอันเกิดขึ้นจากเหตุการณ์อื่นร่วมกัน ภัยที่ได้รับประกันภัยความเสียหายเหล่านั้น แม้จะไม่ใช่ภัยที่รับประกันภัยไว้ แต่ก็ถือว่าเป็นสาเหตุใกล้ชิดที่ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนด้วย (มาตรา 811 (2))²³

2.6 ลักษณะพิเศษของสัญญาประกันภัย

สัญญาประกันภัยมีลักษณะพิเศษ 4 ประการ คือ

- 2.6.1 เป็นสัญญาต่างตอบแทนชนิดที่ไม่เท่าเทียมกัน
- 2.6.2 เป็นสัญญาที่มีผลบังคับไม่แน่นอน
- 2.6.3 เป็นสัญญาที่ต้องการความซื่อสัตย์อย่างยิ่ง
- 2.6.4 เป็นสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ²⁴

2.6.1 เป็นสัญญาต่างตอบแทนชนิดที่ไม่เท่าเทียมกัน

สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต่างมีหน้าที่ที่จะต้องกระทำตอบแทนกัน ต่างฝ่ายต่างเป็นเจ้าของหนี้และลูกหนี้ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ทั้งฝ่ายผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยต่างเป็นเจ้าหนี้ลูกหนี้ซึ่งกันและกันตามสัญญาประกันภัย ฝ่ายผู้เอาประกันภัยมีฐานะเป็นลูกหนี้ที่จะต้องชำระเบี้ยประกันภัย และมีฐานะเป็นเจ้าหนี้ที่จะเรียกให้ฝ่ายผู้รับประกันภัย

²² ปัญญา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2517). ประกันวินาศภัย: สิทธิและความรับผิดชอบของคู่สัญญา และผู้รับประกันภัย. หน้า 58.

²³ วรวิมล ลีลาเวทพงษ์. เล่มเดิม. หน้า 35.

²⁴ ปัญญา เปี่ยมพงศ์สานต์. เล่มเดิม. หน้า 13.

ต้องรับผิดชอบ เมื่อมีเหตุตามสัญญาประกันภัยเกิดขึ้นในโอกาสตามที่ตกลงกันไว้ ส่วนฝ่ายผู้รับประกันภัยย่อมมีฐานะเป็นเจ้าของหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้เอาประกันภัยชำระเบี้ยประกันภัย²⁵

สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาต่างตอบแทนเสมอ แต่สัญญาโดยทั่วไปอาจจะไม่ใช่สัญญาต่างตอบแทนก็ได้ เช่น เป็นสัญญาไม่ต่างตอบแทน อันได้แก่ สัญญาที่มีหนี้แต่เพียงฝ่ายเดียว ยกตัวอย่างเช่น ผู้ยืมและผู้รับฝากต่างมีหนี้ที่จะต้องส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้ยืมและผู้ฝากทรัพย์ แต่ผู้ยืมและผู้ฝากทรัพย์ไม่มีหนี้ที่จะต้องชำระตอบแทน เป็นต้น ซึ่งต่างจากสัญญาประกันภัยที่ผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยต่างเป็นเจ้าของหนี้ลูกหนี้ซึ่งกันและกันตามสัญญาประกันภัย สัญญาประกันภัย เป็นสัญญาต่างตอบแทนชนิดที่ไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ มีลักษณะต่างตอบแทนที่ไม่เท่าเทียมกัน เช่น ผู้เอาประกันภัยเอาประกันภัยโดยจ่ายเบี้ยประกันภัยด้วยเงินจำนวนน้อยกว่าจำนวนเงินเอาประกันภัยที่ได้ทำไว้ ผู้รับประกันภัยต้องจ่ายตามวงเงินเอาประกันภัยซึ่งเป็นจำนวนที่สูงกว่าเงินเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยได้จ่ายให้แก่ผู้รับประกันภัย

2.6.2 เป็นสัญญาที่มีผลบังคับไม่แน่นอน

สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อบรรเทาความเสียหายในภัยพิบัติที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในอนาคตอาจจะเกิดหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ ดังนั้น ผลบังคับของสัญญาจึงไม่แน่นอน ผู้รับประกันภัยอาจจะไม่เสียค่าสินไหมทดแทน ถ้าไม่มีเหตุการณ์ดังที่ระบุไว้ในสัญญาประกันภัย โอกาสที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนของผู้เอาประกันภัยก็เช่นเดียวกัน ไม่แน่นอนว่าจะได้รับผลตอบแทนตามสัญญา ขึ้นกับว่าจะเกิดเหตุการณ์ตามที่ระบุไว้ในสัญญาหรือไม่ สัญญาประกันภัยจึงเป็นสัญญาที่มีผลบังคับไม่แน่นอน²⁶ ซึ่งต่างจากสัญญาโดยทั่วไปที่ผลบังคับตามสัญญานั้นแน่นอน มิได้ขึ้นกับเหตุการณ์ในอนาคต จะถูกกำหนดว่าจะต้องกระทำการใด หรือไม่กระทำการใดอย่างไร

²⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861 “อันว่าสัญญาประกันภัยนั้นคือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีวินาศภัย หากมีขึ้นหรือในเหตุอย่างอื่นในอนาคตดังได้ระบุไว้ในสัญญาและในการนี้บุคคลอีกคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่าเบี้ยประกันภัย”

²⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 861.

2.6.3 เป็นสัญญาที่ต้องการความซื่อสัตย์อย่างยิ่ง

สัญญาโดยทั่วไปต่างก็ต้องอาศัยหลักความซื่อสัตย์สุจริตของคู่สัญญา การใช้สิทธิของคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต่างต้องกระทำการโดยสุจริตเป็นหลักพื้นฐานที่คู่สัญญาจะต้องใช้สิทธิโดยสุจริต²⁷ แต่สัญญาประกันภัยจะต้องการความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งมากกว่าสัญญาโดยทั่วไป ในสัญญาประกันภัยผู้เอาประกันภัยต้องแถลงข้อเท็จจริง ข้อเสียเปรียบของตนให้ฝ่ายผู้รับประกันภัยทราบ ซึ่งต่างจากสัญญาโดยทั่วไปที่ไม่ต้องแสดงข้อเท็จจริงที่ทำให้ตนเสียเปรียบให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบ แต่สัญญาประกันภัยการแถลงข้อเท็จจริงนั้นข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นข้อเท็จจริงที่รู้เฉพาะตัว อีกฝ่ายไม่สามารถพิเคราะห์เอาเองได้ ซึ่งข้อความจริงดังกล่าวอาจทำให้ผู้รับประกันภัยอาจเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้น หรืออาจบอกปิดไม่ทำสัญญาประกันภัย สัญญาประกันภัยจึงเป็นสัญญาที่ต้องการอาศัยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งของคู่สัญญามากกว่าสัญญาโดยทั่วไป²⁸

นอกจากผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่ต้องแถลงข้อเท็จจริง ให้แก่ผู้รับประกันภัยทราบแล้วนั้น จะเห็นว่าผู้รับประกันภัยเองก็มีหน้าที่ต้องซื่อสัตย์สุจริตใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัย ซึ่งในการซื่อสัตย์สุจริตใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยนั้น กฎหมายไม่ได้กำหนดในเรื่องความสุจริตของผู้รับประกันภัยไว้ กล่าวคือ เมื่อผู้รับประกันภัยมีหน้าที่ต้องซื่อสัตย์สุจริตใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตในการซื่อสัตย์สุจริตใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัย จะต้องไม่ใช่สิทธิในการปฏิเสธความรับผิดชอบ โดยที่ไม่มีเหตุอันสมควรมาอ้างเป็นเหตุในการปฏิเสธความรับผิดชอบที่ผู้รับประกันภัยปฏิเสธความรับผิดชอบทั้งที่ไม่มีเหตุอันสมควรนี้ ถือว่าเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดในเรื่องความสุจริตของผู้รับประกันภัยในการใช้สิทธิในการปฏิเสธความรับผิดชอบไว้โดยเฉพาะเหมือนกับกรณีผู้เอาประกันภัยที่กฎหมายกำหนดในมาตรา 865 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่าการฝ่าฝืนกฎหมายมาตรา 865 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของผู้เอาประกันภัยนั้น ผลจะตกเป็นโมฆียะ ผู้รับประกันภัยสามารถบอกล้างได้ แต่การใช้สิทธิโดยไม่สุจริตของผู้รับประกันภัยนั้น กฎหมายไม่ได้เขียนไว้ จึงเป็นกรณีไม่มีกฎหมาย

²⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต”

²⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 “ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยก็ดี หรือในกรณีประกันชีวิต บุคคลอันการใช้เงินยอมเอาภัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้นก็ดี รู้อยู่แล้วละเว้นเสีย ไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจะได้จูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือบอกปิดไม่ยอมทำสัญญา หรือว่ารู้อยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเป็นเท็จไซ้ ท่านว่าสัญญานั้นเป็นโมฆียะ ถ้ามิได้ใช้สิทธิบอกล้างภายในกำหนดเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ผู้รับประกันภัยทราบมูลอันจะบอกล้างได้ก็ดี หรือมิได้ใช้สิทธินั้นภายในกำหนดห้าปี นับแต่วันทำสัญญาก็ดี ท่านว่าสิทธินั้นเป็นอันระงับสิ้นไป”

กำหนดไว้ ดังนั้น ผลจึงต่างกับกรณีมีกฎหมายกำหนดไว้ เช่น ตามมาตรา 865 ผลทำให้สัญญาตกเป็นโมฆียะ สามารถบอกล้างได้

2.6.4 เป็นสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ

กฎหมายบังคับว่าในการฟ้องร้องบังคับคดี สัญญาประกันภัยจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดแบบของสัญญา หากแต่กำหนดว่า ถ้าจะทำการฟ้องร้องบังคับคดีกันจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของอีกฝ่ายหนึ่ง มิฉะนั้นจะฟ้องร้องบังคับคดีกันไม่ได้²⁹ ซึ่งหลักฐานแห่งสัญญาประกันภัยนี้ กฎหมายมิได้ให้ต้องทำตามแบบ หลักฐานเป็นหนังสือแม้ไม่มี ก็ไม่ทำให้สัญญาประกันภัยตกเป็นโมฆียะ เพียงแต่ฟ้องร้องบังคับคดีกันไม่ได้ แต่หากจะฟ้องร้องบังคับคดีตามสัญญาประกันภัยนั้นจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ ดังนั้น หลักฐานเป็นหนังสือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 นี้ จึงอาจจะเป็นเอกสารใดก็ได้ที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรและลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ เช่น ใบเสร็จรับเงิน กรมธรรม์ประกันภัย ก็ถือว่ามีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่ง ซึ่งต่างจากสัญญาโดยทั่วไป สัญญาโดยทั่วไปอาจมีการบังคับให้ต้องทำตามแบบของสัญญาหรือไม่ ก็จะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือจึงสามารถฟ้องร้องบังคับคดีได้

2.7 ลักษณะของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาตามที่กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญากำหนดไว้ ลักษณะเฉพาะของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจะเป็นสิทธิในแบบเดียวกัน คือ เป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียว (Exclusive rights) ที่ผู้เป็นเจ้าของสิทธิสามารถใช้หรือหาประโยชน์จากสิทธินั้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำต่องานนั้นโดยตรง หรือการหาประโยชน์จากสิทธิด้วยการอนุญาตให้บุคคลอื่นใช้สิทธิ (License) หรือการโอนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Assignment) ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และการปกป้องคุ้มครองเจ้าของสิทธิในการยับยั้งการกระทำใดๆ ของบุคคลอื่นที่ปราศจากสิทธิตามกฎหมาย

²⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 “อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่”

เนื่องจากสิทธิแต่เพียงผู้เดียวอันเป็นลักษณะสำคัญของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เป็นสิทธิที่เกิดขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ที่ผู้เป็นเจ้าของสิทธิได้รับ โดยกฎหมายรับรองให้ผู้เป็นเจ้าของสิทธิมีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และเป็นสิทธิในลักษณะที่บุคคลอื่นๆ ไม่มีสิทธิที่จะมากระทำการเช่นเดียวกับที่ผู้เป็นเจ้าของสิทธินั้นมีสิทธิกระทำการได้ เว้นแต่บุคคลนั้นจะได้รับอนุญาตจากผู้เป็นเจ้าของสิทธิ จึงเป็นสิทธิที่มีผลบังคับแก่บุคคลทั่วไปซึ่งหากบุคคลอื่นฝ่าฝืนย่อมเป็นการละเมิดสิทธิตามกฎหมายที่ผู้เป็นเจ้าของสิทธิได้รับ และผู้เป็นเจ้าของสิทธิมีอำนาจในการดำเนินคดีเพื่อป้องกันและเยียวยาความเสียหายได้³⁰

ด้วยการที่สิทธิแต่เพียงผู้เดียวเป็นสิทธิในลักษณะที่เป็นการห้ามไม่ให้บุคคลอื่นๆ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดที่กฎหมายกำหนด จึงมีลักษณะที่แตกต่างจากสิทธิทั่วไปซึ่งจะกำหนดให้บุคคลมีสิทธิกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายกำหนด³¹

2.8 ลักษณะของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากับการทำประกันภัย

ทรัพย์สินทางปัญญามีบ่อเกิดมาจากการสร้างสรรค์โดยความคิดและภูมิปัญญาของมนุษย์ อันก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากความคิดหรือข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์ทางพาณิชย์ โดยทั่วไปแล้ว ทรัพย์สินทางปัญญา หมายถึง สิ่งที่ไม่มีการรูปร่างอันเนื่องมาจากการกระทำในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ด้วยความคิดและปัญญาจากสมองของมนุษย์ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและทางด้านอุตสาหกรรม เช่น งานวรรณกรรม การประดิษฐ์ หรือการออกแบบ การให้ความคุ้มครองแก่ผู้สร้างสรรค์และผู้คิดค้นเพื่อให้มีสิทธิในสิ่งที่ตนได้สร้างสรรค์หรือคิดค้นขึ้น โดยให้มีสิทธิในการยับยั้งผู้อื่นที่ลอกเลียนแบบงานสร้างสรรค์คิดค้นของตน หรือใช้หรือหาประโยชน์จากการสร้างสรรค์หรือการคิดค้นของตนเอง การให้ความคุ้มครองย่อมเป็นผลดี และเป็นการกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรคหรือการคิดค้นใหม่ๆ ที่จะประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคมได้ เช่น การคิดค้นสร้างพันธุ์พืชใหม่ (new varieties of plants) หรือการผลิตชิ้นส่วนเซมิคอนดักเตอร์ (semiconductor chips) เป็นต้น

³⁰ ชัชชัย สุขผลศิริ. (2539). คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์. หน้า 21-22.

³¹ บรรยง พวงราช. (2542). คำอธิบายกฎหมายสิทธิบัตร. หน้า 82-83.

การให้สิทธิแก่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา โดยมาตรการทางกฎหมาย จึงเป็นวิธีการในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาในแต่ละประเภทที่ดีที่สุด สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นรูปแบบหนึ่งของทรัพย์สินซึ่งผู้เป็นเจ้าของสิทธิสามารถดำเนินการใดๆ ตามที่บทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท ได้กำหนดหลักเกณฑ์และขอบเขตแห่งสิทธิไว้ กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเกิดขึ้นโดยมีเจตนารมณ์สำคัญในการปกป้องและคุ้มครองเจ้าของสิทธิในการยับยั้งการกระทำใดๆ ของบุคคลอื่นที่ปราศจากสิทธิตามกฎหมาย ไม่ให้เกิดการลอกเลียนหรือการเอาเปรียบโดยไม่เป็นธรรมจากการกระทำ เพื่อใช้ประโยชน์จากงานสร้างสรรค์ การค้นคว้าหรือค้นคิดทำ ตลอดจนชื่อเสียงทางการค้าของบุคคลอื่น และกำหนดทางแก้ไขผลเสียหายอันเกิดจากการกระทำแก่เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาจึงเป็นกฎหมายที่ให้สิทธิตามกฎหมายซึ่งได้มีการกำหนดขึ้นอันเกี่ยวกับผลผลิตทางปัญญาของมนุษย์ กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเป็นกฎหมายสาขาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสิทธิต่างๆ ตามกฎหมายในสิ่งที่เกิดจากความอดสาหัส ทำให้มีการสร้างสรรค์และการค้นคิดใดๆ จากภูมิปัญญาของผู้สร้างสรรค์หรือเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญานั้นๆ หรือสิทธิต่างๆ ตามกฎหมายในชื่อเสียงทางการค้า

เมื่อสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา คือ ประโยชน์ที่กฎหมายให้ความคุ้มครองมิให้บุคคลอื่นใดมาละเมิด สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในแต่ละประเภทจึงเป็นสิทธิในทางเอกชนหรือเป็นสิทธิเกี่ยวกับบุคคลของเจ้าของสิทธิเอง โดยเฉพาะเจาะจงเป็นรายสิทธิไป หรือเป็นสิทธิที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของภาคเอกชนประเภทหนึ่งตามกฎหมาย ซึ่งสิทธิประเภทนี้ กฎหมายกำหนดให้ไว้เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของเจ้าของสิทธิ

การสร้างสรรค์โดยความคิดและภูมิปัญญาของมนุษย์ คือ ทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นสิ่งที่มีรูปร่าง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม และอุตสาหกรรม เช่น การประดิษฐ์ การออกแบบ การให้สิทธิในการคุ้มครองผู้อื่น ลอกเลียนแบบงานสร้างสรรค์ ย่อมเป็นผลดี เพราะส่งเสริมให้เกิดการกระตุ้นให้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคม ดังนั้นการที่จะมีผู้มาแบ่งเบาคความเสียหายจากภัยที่อาจเกิดขึ้นแก่สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉลี่ยภาระออกไป แทนที่จะปล่อยให้ความเสียหายตกแก่ผู้ประสบภัยเท่านั้น และเพื่อให้ผู้สร้างสรรค์มีความมั่นใจในการที่จะสร้างสรรค์ผลงาน เพราะมีหลักประกันในการช่วยเหลือหากมีความสูญเสียในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องนายจ้าง-ลูกจ้าง ซึ่งต้องสร้างสรรค์ผลงานให้นายจ้าง ก็อาจมีปัญหาเรื่องผลงานจะเป็นของใคร หากนายจ้าง-ลูกจ้างทำประกันภัยไว้ก็สร้างความมั่นใจในตัวนายจ้าง และลูกจ้างว่า มีหลักประกันแน่นอน เป็นการแบ่งเบาระยะความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้

ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะทำการศึกษาถึงการให้ความคุ้มครองโดยการทำประกันภัยเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาว่า จะสามารถแบ่งเบาความเสียหายจากภัยที่อาจเกิดขึ้นแก่สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เพียงพอต่อการความเสียหายที่ผู้เอาประกันภัยจะได้รับมากนักน้อยเพียงใด และลักษณะการทำประกันภัยในทรัพย์สินทางปัญญาแตกต่างจากลักษณะของการทำประกันภัยทั่วไปที่บัญญัติขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อย่างไร